

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/160

Karar Sayısı : 2025/145

Karar Tarihi : 10/7/2025

R.G. Tarih - Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 73. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

A. 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...*tafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder...*" bölümünün,

B. 139. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin,

C. 140. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasının,

2. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...*sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde...*" bölümünün,

Ç. 320. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. İkinci cümlesinin,

2. Üçüncü cümlesinde yer alan "...*sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde...*" ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 5., 13., 36., 40. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: İş kazası nedeniyle açılan tazminat davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 137. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) *Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra ön inceleme yapılır. Mahkeme ön incelemede; dava şartlarını ve ilk itirazları inceler, uyumsuzluk konularını tam olarak belirler, hazırlık işlemleri ile tarafların delillerini sunmaları ve delillerin toplanması için gereken işlemleri yapar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder ve bu hususları tutanağa geçirir.*"

2. 139. maddesi şöyledir:

"Ön inceleme duruşmasına davet

MADDE 139- (1) Mahkeme, dilekçelerin karşılıklı verilmesinden ve yukarıdaki maddelerde belirtilen incelemeyi tamamladıktan sonra, ön inceleme için bir duruşma günü tespit ederek taraflara bildirir. (Değişik cümle:22/7/2020-7251/13 md.) Çıkarılacak davetiyede aşağıdaki hususlar ihtar edilir:

a) Duruşma davetiyesine ve sonuçlarına ilişkin diğer hususlar.

b) Tarafların sulh için gerekli hazırlığı yapmaları.

c) Duruşmaya sadece taraflardan birinin gelmesi ve yargılamaya devam etmek istemesi durumunda gelmeyen tarafın yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edemeyeceği.

ç) Davetiyenin tebliğinden itibaren iki haftalık kesin süre içinde tarafların dilekçelerinde gösterdikleri, ancak henüz sunmadıkları belgeleri mahkemeye sunmaları veya başka yerden getirtilecek belgelerin getirtilebilmesi amacıyla gereken açıklamayı yapmaları, bu hususların verilen süre içinde yerine getirilmemesi hâlinde o delile dayanmaktan vazgeçmiş sayılacaklarına karar verileceği.”

3. 140. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları şöyledir:

“(2) Uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkim, tarafları sulh ve arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında aydınlatarak sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder; bu konuda sonuç alınacağı kanaatine varırsa, bir defaya mahsus olmak üzere yeni bir duruşma günü tayin eder.”

“(3) Ön inceleme duruşmasının sonunda, tarafların sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğu tutanakla tespit edilir. Bu tutanağın altı, duruşmada hazır bulunan taraflarca imzalanır. Tahkikat bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütülür.”

4. 320. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Daha önce karar verilemeyen hâllerde mahkeme, ilk duruşmada dava şartları ve ilk itirazlarla hak düşürücü süre ve zamanaşımı hakkında tarafları dinler; daha sonra tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları tek tek tespit eder. Uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkim, tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder. Tarafların sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğu tutanağa yazılır; tutanağın altı hazır bulunan taraflarca imzalanır. Tahkikat bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütülür.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Elif ÇELİKDEMİR ANKİTCİ tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükümleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa

Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 6100 sayılı Kanun'un 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...*tafıların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder...*" bölümünün, 139. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin, 140. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...*sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde...*" bölümünün, 320. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin ve üçüncü cümlesinde yer alan "...*sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde...*" ibaresinin iptallerini talep etmiştir.

4. Anılan Kanun'un 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı ikinci cümlesinde mahkemenin ön incelemede; dava şartlarını ve ilk itirazları inceleyeceği, uyuşmazlık konularını tam olarak belirleyeceği, hazırlık işlemleri ile tarafların delillerini sunmaları ve delillerin toplanması için gereken işlemleri yapacağı, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik edeceği ve bu hususları tutanağa geçireceği hükme bağlanmıştır.

5. Kanun'un 139. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu (b) bendinde ise ön inceleme duruşma gününü bildirir davetiyede tarafların sulh için gerekli hazırlığı yapmaları hususunun da ihtar edileceği belirtilmiştir. Ön inceleme duruşmasında yapılacak işlemlerin düzenlendiği 140. maddenin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında da uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkimin, tarafları sulh ve arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında aydınlatarak sulhe veya arabuluculuğa teşvik edeceği; bu konuda sonuç alınacağı kanaatine varırsa bir defaya mahsus olmak üzere yeni bir duruşma günü tayin edeceği; itiraz konusu bölümün de yer aldığı (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinde ise ön inceleme duruşmasının sonunda tarafların sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıklarının, sonuç alamadıkları takdirde anlaşımadıkları hususların nelerden ibaret olduğunun tutanakla tespit edileceği hükme bağlanmıştır.

6. 320. maddenin (2) numaralı fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinde uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkimin, tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik edeceği; itiraz konusu ibarenin de yer aldığı üçüncü cümlesinde de tarafların sulh olup olmadıklarının, sulh olmadıkları takdirde anlaşımadıkları hususların nelerden ibaret olduğunun tutanağa yazılacağı ve tutanağın altının hazır bulunan taraflarca imzalanacağı, tahkikatın bu tutanak esas alınarak yürütüleceği öngörülmüştür.

7. Bakılmakta olan davanın basit yargılama usulüne tabi olduğu, yargılamada ilk duruşmanın 30/6/2025 tarihinde tarafların yokluğunda yapıldığı, dolayısıyla söz konusu usulün uygulandığı davalarda ilk duruşmadan sonra tahkikat aşamasına geçildiği gözetildiğinde itiraz konusu kuralların davada uygulanma imkânının bulunmadığı açıktır.

8. Öte yandan basit yargılama usulünün uygulandığı davalarda ön inceleme ile ilgili olarak Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde yazılı yargılama usulünde ön inceleme ile ilgili hükümlere atıf yapıldığı, basit yargılama usulünün uygulandığı davalarda ön inceleme duruşmasında itiraz konusu kurallarda düzenlenen hususların bazılarının ayrıca ve açıkça düzenlendiği dolayısıyla somut davanın niteliği itibarıyla Kanun'un 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...*tafıların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder...*" bölümünün, 140. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...*sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları,*

sonuç alamadıkları takdirde...” bölümünün davada uygulanma imkânının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

III. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun;

A. 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “... *tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder...*” bölümünün,

B. 139. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin,

C. 140. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasının,

2. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...*sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde...*” bölümünün,

Ç. 320. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. İkinci cümlesinin,

2. Üçüncü cümlesinde yer alan “...*sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde...*” ibaresinin,

itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2025/160

Karar Sayısı : 2025/145

Üye

İrfan FİDAN

Üye

Muhterem İNCE

Üye

Yılmaz AKÇİL

Üye

Ömer ÇINAR

Üye

Metin KIRATLI